

університету імені В.І. Вернадського, серія «Публічне управління та адміністрування». 2022. № 5. С. 115–120. URL: <https://doi.org/10.32782/tnu-2663-6468/2022.5/18>.

4. Про публічно-приватне партнерство : Закон України. Голос України від 31.07.2025 р. № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20/sp:dark?dark=0#Text>.

5. Про державно-приватне партнерство : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 40. ст. 524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.

Коник Т.Д., Терещенко Д.А.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА
РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ НА ОСНОВІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО
ПАРТНЕРСТВА**

**STATE REGULATION OF INVESTMENT PROCESSES AT THE
REGIONAL LEVEL BASED ON PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP**

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року не лише призупинило інвестиційні процеси в Україні, а спричинило фундаментальну трансформацію всього інвестиційного ландшафту, яка носить не лише кількісний, але й глибокий якісний та структурний характер. Традиційні індикатори, що десятиліттями слугували основою для інвестиційних рішень, значною мірою втратили свою репрезентативність – так, обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), який і в довоєнний період був спотворений значною часткою «раунд-тріпінг» капіталу (де найбільшим «інвестором» фігурував Кіпр

[1, с. 34]), в умовах воєнного стану майже повністю зведений до реінвестування прибутків вже існуючими іноземними компаніями.

В умовах колапсу традиційних ринкових механізмів (ПП, банківське кредитування) держава змушена була взяти на себе дві нові, невластиві їй раніше ролі: «інвестора останньої надії» та «гаранта останньої надії». Роль «інвестора» реалізується через трансформацію програми «Доступні кредити 5-7-9%». Із інструменту підтримки МСБ вона перетворилася на потужний механізм інвестиційного кредитування. За час воєнного стану саме на інвестиційні цілі в рамках програми було видано 52.14 млрд грн [2].

Ще важливішою є нова роль держави як «гаранта». Визнаючи, що іноземний капітал не прийде без захисту, у 2023-2024 роках була сформована ціла архітектура страхування воєнних ризиків. Вона включає міжнародні агентства, такі як MIGA (Група Світового банку) та DFC (США), що фокусуються на великих іноземних інвесторах [3]. Стратегічно важливим кроком став запуск національного механізму: з 1 січня 2024 року Експортно-кредитне агентство (ЕКА) України отримало повноваження страхувати інвестиції від воєнних та політичних ризиків [4].

В умовах критичної обмеженості бюджетних ресурсів, що посилюється потребами фінансування оборони у воєнний стан, та колосального дефіциту фінансування відбудови каталізатором залучення приватного капіталу теоретично могли б стати механізми публічно-приватного партнерства (ППП). Однак практична реалізація цього потенціалу стикається з глибоко вкоріненими бар'єрами, що перетворюють більшість потенційних проєктів на нежиттєздатні з комерційної та інституційної точки зору.

Серед таких бар'єрів є сама відсутність прозорості, верифікованої та централізованої бази даних реалізованих проєктів PPP. Навіть офіційні державні ресурси, наприклад, портал реєстру проєктів МФО [5] не надають чіткого розмежування між проєктами, що фінансуються міжнародними фінансовими організаціями (що є, по суті, кредитами або грантами для державного сектору) та «класичними» PPP, де приватний партнер бере на себе

значну частину ризиків. Ця «статистична сліпота» не є суто технічною помилкою; вона є прямим наслідком інституційної незрілості та, як слушно зауважують В. Бульба та С. Федченко, «глибокої недовіри між державою та бізнесом» [6, с. 428]. ППП не інтегроване в загальну стратегію регіонального розвитку; воно все ще сприймається органами влади як екзотичний, нішевий або надто складний інструмент, що унеможлиблює його адекватний моніторинг та масштабування.

Якщо до 24 лютого 2022 року ключовими перешкодами були хронічні інституційні та фінансові проблеми, то після початку повномасштабного вторгнення до них додався екзистенційний безпековий бар'єр, який не просто доповнив, а мультиплікував усі попередні ризики, зробивши більшість довгострокових інвестиційних моделей недієздатними.

Очевидно, що безпекові бар'єри вимагають не просто стандартного страхування, а повного переосмислення моделі розподілу ризиків. Інструменти, що починають з'являтися, зокрема через MIGA, є життєво важливими, але поки що мають обмежене покриття. Наявні гарантії MIGA (448 млн дол з початку вторгнення [7]) та фінансування ЄБРР (3.8 млрд євро) переважно орієнтовані на підтримку існуючого бізнесу, а не на структурування нових довгострокових інфраструктурних проєктів ППП.

На цьому тлі позитивним є те, що ухвалення нового законодавства (зокрема, Законопроєкту №7508 [8]) є прямою відповіддю на інституційні та законодавчі бар'єри, виявлені ще до війни. Впровадження спрощеної процедури для проєктів вартістю до 5,5 млн євро (заміна повноцінного ТЕО на концептуальну записку) – це цілеспрямована спроба «розморозити» саме регіональні муніципальні проєкти, які раніше «вмирили» на етапі дорогої та складної підготовки. Це законодавче поле також розширює сфери застосування ППП та дозволяє використовувати донорські кошти у гібридних моделях, що є адекватною реакцією на поточні виклики.

Таким чином, критичний аналіз практики застосування ППП в Україні виявляє ринок, що перебував у стані глибокої стагнації до 2022 року, та був

фактично знищений повномасштабною війною. Довоєнні хронічні проблеми – інституційна недовіра, відсутність «довгих грошей» та регуляторна нежиттєздатність муніципальних проєктів – нікуди не зникли, а були мультипліковані тотальними безпековими ризиками. Стає очевидним, що «класичні» моделі PPP, що базуються на довгостроковому приватному ризику, не будуть життєздатними в Україні у середньостроковій перспективі, особливо у контексті відбудови.

Правові та фінансові реформи є необхідним, але не достатнім фундаментом для активізації інвестицій. Їхня дієвість повністю нівелюється, якщо на практиці відсутні інституції, здатні кваліфіковано підготувати та супроводити інвестиційний проєкт.

Аналіз інституційного механізму супроводу інвестиційних проєктів на регіональному рівні виявив критичну дисфункцію. Ця проблема має подвійну природу. По-перше, спостерігається критичний «провал компетенцій» на місцевому рівні, оскільки органи місцевого самоврядування (ОМС) виявилися неготовими до якісної підготовки проєктів PPP. По-друге, відчувається гостра нестача уваги з боку національних агенцій, які систематично ігнорують проєкти середнього масштабу, концентруючись лише на великих ініціативах. Таким чином, попри те, що децентралізація формально наділила громади широкими повноваженнями, вона не забезпечила їх ані необхідною кадровою, ані фінансовою спроможністю для реалізації цих складних завдань. Це призвело до фактичного блокування та неефективності самого механізму.

Проблема полягає в тому, що ринок підготовки якісних інфраструктурних проєктів є вузьким та надзвичайно дорогим. Органи місцевого самоврядування не мають у штаті фінансових моделістів, юристів з міжнародного контрактного права чи технічних експертів, здатних розробити ТЕО та провести аналіз ефективності за світовими стандартами. Водночас у громад немає бюджетних коштів на залучення зовнішніх консультантів. Це створює «інституційний вакуум»: життєво важливі для регіонів проєкти вартістю 5-15 млн євро виявляються «сиротами» – вони надто складні та дорогі для ОМС, але надто

малі та нецікаві для національних інституцій на кшталт UkraineInvest, чий мандат сфокусований на проєктах зі «значними інвестиціями» (понад 12 млн євро).

Для вирішення цієї системної проблеми пропонується створення на національному рівні нової інституції – «Українського фонду підготовки інфраструктурних проєктів». Ключова відмінність цієї інституції від існуючих має полягати у зміні її функції: перехід від пасивної «методичної допомоги» та написання посібників до акумуляції міжнародної технічної допомоги на пряме залучення найкращих зовнішніх консультантів. Його завдання – зняти з ОМС непосильний тягар підготовки: взяти ідею проєкту від громади та професійно «запакувати» її «під ключ» – розробити якісне ТЕО, фінансову модель, оцінку ризиків та проєкт договору. Таким чином, Фонд виступатиме централізованим «інвестиційним банком» для публічного сектору, компенсуючи брак дорогих та рідкісних компетенцій безпосередньо на місцях.

На регіональному рівні ця реформа має супроводжуватися чітким перепрофілюванням Агенцій регіонального розвитку (АРР). Як показав аналіз, наразі АРР функціонують переважно як офіси для написання дрібних грантових заявок, тоді як у запропонованій моделі їхня роль має кардинально змінитися. АРР мають стати ефективним локальним партнером для Національного фонду підготовки. Їхнє нове завдання – не готувати проєкти самостійно, а агрегувати потреби громад, формуючи якісний перелік потенційних проєктів для передачі у Фонд; а також виступати «інвестиційною нянькою» (консьерж-сервісом) для середніх проєктів, допомагаючи інвестору, який прийшов на підготовлений Фондом проєкт, вирішувати поточні питання на місцях (дозволи, земля, комунікації), використовуючи своє знання місцевого контексту.

Такий підхід радикально знижує ризики підготовчої фази для приватного інвестора, який більше не витрачає роки та мільйони на розробку проєкту «з нуля». Таким чином, запропонована інституційна модель створює логічний потік проходження проєкту, де кожна інституція виконує чітко визначену функцію.

Список джерел інформації

1. Гуцан Т., Мельникова О. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2. С. 30–39.
2. Мінфін: За тиждень підприємці отримали 820 доступних кредитів на 2,6 млрд грн за держпрограмою «5-7-9%». *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-za-tyzhden-pidpriyemtsi-otrymaly-820-dostupnykh-kredytiv-na-26-mlrd-hrn-za-derzhprohramoiu-5-7-9> (дата звернення: 11.11.2025).
3. Страхування воєнних ризиків. *ICC Ukraine*. URL: <https://iccua.org/strahuvannya-voyennyh-ryzykiv/> (дата звернення: 11.11.2025).
4. Україна починає страхувати своїх інвесторів від воєнних та політичних ризиків | Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cf65cd05-4b5d-4610-a71c-5829d81cb6de&title=Ukrain> (дата звернення: 11.11.2025).
5. Портал реєстру проєктів МФО. *IFIs projects*. URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index> (дата звернення: 11.11.2025).
6. Бульба В. Г., Федченко С. В. Державно-приватне партнерство у спорті в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики, уроки, старі і нові принципи та інститути. *Pressing Problems of Public Administration*. 2024. Vol. 2, no. 65. P. 423–443. URL: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-2-22> (date of access: 11.11.2025).
7. MIGA надає гарантії на 185 млн євро для підтримки фінансового сектору України та малого бізнесу - *UkraineInvest*. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/miga-nadaye-garantiyi-na-185-mln-yevro->

[dlya-pidtrymky-finansovogo-sektoru-ukrayiny-ta-malogo-biznesu/](https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/39902) (дата звернення: 11.11.2025).

8. Картка законопроекту 7508. *Електронний кабінет громадянина*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/39902> (дата звернення: 11.11.2025).

Круглов В. В.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ ДИСФУНКЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ECOLOGICAL DYSFUNCTIONS AND STRATEGIES FOR RESTORING THE ENVIRONMENT OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Повномасштабна російська військова агресія проти України створила в природному середовищі значні негативні зміни. Деградація українських екосистем, спричинена прямим військовим впливом (обстріли, забруднення токсинами) та опосередкованими наслідками (відходи руйнування, знищена інфраструктура), ставить під загрозу сталий розвиток регіону на десятиліття вперед. Виходячи з означеного, критично важливим є системний аналіз кількісних збитків, оцінка тривалості відновлення та розробка науково обґрунтованих стратегій регенерації територій.

Загальний обсяг екологічної шкоди, завданої Україні, має безпрецедентні масштаби. Станом на червень 2025 року, загальна оцінка фінансових збитків довкіллю, зафіксованих на контрольованих територіях, сягнула 3,9 трлн грн [1]. Вказана сума постійно зростає через триваючі бойові дії. Додатковою проблемою є величезний обсяг фізичних відходів (понад 15 млрд т відходів,